

Detta är en utskrift från tidningen Yelah.net. Glöm aldrig det.
Direktadress: <http://www.yelah.net/articles/reportage20080314>

@YELAH

Publicerad: Fredag 14 mars 2008

Ekologiskt självförsvar i Hälsingland

På skogs promenad en sommarkväll år 1800 mötte brukspatronen en smutsig liten kvinna som han spottade föraktfullt efter. Därefter gick det utför med hans stångjärnsbruk. Så lyder sägnen om Finnmajsas förbannelse i den lilla byn Nianfors, ett par mil sydväst om Hudiksvall i det natursköna Hälsingland. Idag är hotet från patronerna åter aktuellt i byn, fast den här gången är det uran som de är ute efter och en hel lokalbefolkning som man respektlöst försöker köra över.

Mineralbolaget i Stockholm AB heter företaget som vill borra i Majsaberget, men som fått oväntat starkt motstånd av en landsbygd i uppror. I Nianfors har den lokala befolkningen övergett verkninglösa symbolhandlingar för ett verkligt motstånd, av den enkla anledningen att ett försvar av urberget är lika med självförsvar - ekologiskt självförsvar.



Vägblockad i Nianfors.

Ingen i Nianfors vill ha med provborrningen att göra och än mindre vill man se en urangruva som framtida granne. Därför har byborna organiserat sig med en inspirerande beslutsamhet.

- Vi kommer att göra allt i vår makt för att stoppa övergreppet, säger bybornas egen pressansvarige **Inge Sylvén**. Man har ju sett hur andra folk drabbats vid borrning och brytning av uran, och mot den bakgrunden väljer vi självfallet livet.

Ekologiskt mord med statligt stöd

Nianforsborna har belägg för sina farhågor. De provborrningar som Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) gjorde i de jämtska Hotagsfjällen på 1970-talet, och där multinationella bolag borrar vidare idag, har drabbat befolkningen allvarligt. Tre samebyar fick missbildade renkalvar åren som följde på borrningarna och SGU varnade för att dricka vattnet eller plocka bär i området. Lokala läkare noterade dessutom en ökning av cancerfall i regionen och enligt Länsstyrelsens undersökningar steg radonhalten markant.

Miljövetaren och aktivisten **Louise Ågren** som kommer från en av Nianfors grannbyar, Enånger, menar att uranföroreningar i naturen innebär långsiktiga problem och hälsorisker som i princip kan förvärras i all oändlighet. Men trots att konsekvenser och risker är kända och kalla fakta har den statliga gruvmyndigheten Bergstaten utfärdat över tvåhundra tillstånd för uranprospektering de senaste två åren och man har redan börjat borra på flera platser.

- Det är ofattbart att staten sanktionerar och aktivt samverkar i en dödlig verksamhet som uranindustrin, säger Louise Ågren.

På grund av att uranbrytning medför omfattande, farliga och svåra problem har det oftast skett i regioner där människor har små möjligheter att protestera och försvara sig, som på glesbygd eller ursprungsmarker. Förutom radionukleider är utsläpp av tungmetaller, syra och andra typer av grundvattenföroreningar stora problem. Louise Ågren understryker att brytning och anrikning av uran dessutom alltid medför en risk för profilering, alltså spridning av kärnvapen.

- Och provborrningen är i sig alltid ett första steg i en kedja som leder till dessa potentiella skräckscenarier, säger hon.

I Stockholms Fria Tidning skriver **Thomas Toivoinen** att det märkligaste och mest paradoxala argumentet för provborrningar, som myndigheter och borrarbolag brukar hävda, är att de inte kommer att leda till någon gruvdrift. Men faktum är att regeringen helt lagenligt kan gå över kommunbeslut och tillåta gruvdrift mot lokalbefolkningens vilja. Och enligt Euroatomfördraget från 1958 är EU ägare till allt klyvbart material inom unionen, något som högst sannolikt kan tillämpas i framtiden.

Naturen som livsmiljö

Naturen värderas olika för olika människor och i Nianfors illustreras konflikten tydligt mellan de som har en personlig relation till den (byborna) och de som ser den som ett segregerat landskap (Mineralbolaget). Medan naturen är en livsmiljö och rent konkret betyder överlevnad för lokalbefolkningen utgör den enbart en resurs att exploatera och göra profit av för ett företag som Mineralbolaget i Stockholm AB.

I Nianfors kommer mer än 80 procent av matfisken från lokala vatten, och Majsaberget där de ska borra ligger på en halvö i Finnsjön, endast 600 meter från byn. Uranjakten riskerar därmed att förstöra de mest grundläggande av livsförutsättningar, liksom bygdens möjligheter till en framtida självförsörjning. Dessa vattendrag är dessutom kommunens näst största och därför en oerhört viktig källa för oerhört många fler än Nianforsborna.

Kampen fortsätter och sprids

Ingenstans i landet är motståndet till uranbörning så massivt som i Nianfors, där byborna förutom att ha överklagat till myndigheter, informerat och protesterat, dessutom gjort blockader och lovat motstånd efter konstens alla regler.

Men lagen är en kniv som aldrig skär de som håller den. Trots det imponerande motståndet har Mineralbolaget fortfarande kvar sitt tillstånd – fast de i stunden har skjutit upp börningen. Tills när vill bolagets vd **Carl Wiktorsson** inte berätta och byborna känner därför att de inte riktigt kan slappna av.

- Vi håller oss på vår vakt och kommer göra vad som krävs för att försvara oss även framöver, lovar Inge Sylvén. Det här är en fråga på liv och död.

Kanske är det Finnmajsas förbannelse som spökar eller bybornas kompromisslösa motstånd som fördröjer bolaget. Oavsett vilket har Hälsinglands landsbygdsrebeller fått en tidsfrist.

- Nu jobbar vi på att förstärka oss, säger Inge Sylvén. Vi ska också hjälpa andra byar att organisera sig...

Och det behövs. För i takt med att oljan sinar och blir dyrare stiger priser och efterfrågan på uran, liksom hotet om klimatförändringar har återuppväckt intresset för kärnkraft.

Men Nianfors är en by med framtid. En levande landsbygd att inspireras av när det är sent på jorden och utvecklingen lyser radioaktivt.

Agneta Enström

Läs mer:

[Hallenbygden: Stor stridsvilja mot uranbrytning](http://www.yelah.net/articles/20080216111407)

[<http://www.yelah.net/articles/20080216111407>]

[Jämtland: Uranbörningarna är olagliga](http://www.yelah.net/articles/20080216110657) [<http://www.yelah.net/articles/20080216110657>]

[Kärnkraftens comeback](http://www.yelah.net/articles/kommentar20080131) [<http://www.yelah.net/articles/kommentar20080131>]

[Nianfors protesterar mot uranprospektering](http://www.yelah.net/articles/20080131205341)

[<http://www.yelah.net/articles/20080131205341>]

[Östersund: Bergsstaten JO-anmäls för urantillstånd](http://www.yelah.net/articles/20080118174742)

[<http://www.yelah.net/articles/20080118174742>]

[Ytterligare provbörningar i Jämtland](http://www.yelah.net/articles/20080111103558) [<http://www.yelah.net/articles/20080111103558>]

[Nej till uran - nej till en långsam död](http://www.yelah.net/articles/reportage20080110) [<http://www.yelah.net/articles/reportage20080110>]

[Östersund: Klart för omfattande uranprospektering](http://www.yelah.net/articles/20080109142203)

[<http://www.yelah.net/articles/20080109142203>]

[Sverige bästa landet för gruvbrytning 2007](http://www.yelah.net/articles/20080105133517)

[<http://www.yelah.net/articles/20080105133517>]

[Dalarna: Politiskt motstånd mot uranbrytning](http://www.yelah.net/articles/20070828232806)

[<http://www.yelah.net/articles/20070828232806>]

[Krokom: Mineralbolag får borra efter uran på renbetesmarker](http://www.yelah.net/articles/20070222224730)

[<http://www.yelah.net/articles/20070222224730>]

[Jämtland: Demonstration mot uranbrytning i fjällen](http://www.yelah.net/articles/20070327214303)

[<http://www.yelah.net/articles/20070327214303>]

Relaterade mailadresser:

[Agneta Enström](mailto:agneta@nettila@hotmail.com) [[nettila@hotmail.com](mailto:agneta@nettila@hotmail.com)]

Relaterade länkar:

[Nianfors egen hemsida](http://www.nianfors.nu/) [<http://www.nianfors.nu/>]

Nej till uran [<http://www.nejtilluranbrytning.nu/ntumain.htm>]

Stäng fönster